

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Joh. Jonstoni Thaumatographia Naturalis

Jonston, Jan

Amstelodami, 1661

Caput VII

urn:nbn:de:bsz:31-97032

piant, gigantes pugnare, ignes & civitates ardere in
somnia conspiciunt.

CAPUT VII.
DE BALSAMO & BETEL

Magni ante hac in Iudæa proventus *Balsamum*,
idque in duobus regis hortis (alter jugerum vi-
ginti, alter pauciorum:) jam non reperitur. Reges Æ-
gypti in suum transtulisse hortum verisimile est, tan-
quam magnificentia æmulos. *Plin. lib. 12. cap. 25.*
In urbe enim Cairo Balsami exstat viridarium. Folium
ejus rutæ simile, perpetuo virens. In Matharia mense
Septembri, paucis admodum foliis, iisque recens pri-
mum enatis, vestitam vidit Bellonius ut hyeme nova
germina produceret. Præter naturam id fuisse certum.
Nam cæteræ arbores hyemis patientes sub veris præ-
sentiam, & folia priora deponunt, & nova cum novis
item surculis progerminant. *Doring. de Balsamo s. 1. c. 3.*
Colligitur lachryma in caudice & parte superna, fa-
cta incisura unguibus ferreis, subsidere cum ætas ma-
xime angit. Quod manat, mukum non est. Vix enim
toto die concha impleri potest. *Theophrast. l. 9. cap.*
6. de plantis. Plinius, si ferro incidatur, statim e-
mori, scribit; ob id que qui opobalsamum colligunt,
vitro, lapide, ossis que cucellis, ad corticem vulne-
randam utuntur, & succum lana excipientes, in cor-
niculis colligunt. Color succi per ætates variat, adde,
substantia modos. Recenter extractus albus est, tam
tenuis & levis, ut ex alto in aquam projectus vix
pauillum mergatur. Confestim assurgens dissolvi-
tur, aquæ miscetur & totam ipsius superficiem con-
tegit. Exacto quinquennio auri formam induit, de-
cennio retinet, mediocriter crassus. Ab hoc tempore
sensim crassescit, melleo colore tingitur, odorem ita
deperdit, ut non nisi fricatione deprehendatur. Si ta-
men ætate ab æterno aëris calore hyeme ignis benefi-
cio attenuetur aquæ vel lacti instillatus albescit. Id adeo
ut

ut initio ab aqua vix discerni possit: mox in ea coaguletur, ac telæ albæ instar supernatet styloque quopiam superne detractus, colorem album liquido manifestet. *Doring. l. 1. de Opobalsc. c. 5.* Indicum seu Occidentale ex Occidentali India in Hispaniam affertur: Liquor est arboris Xilo dictæ; cujus cortice, qui tenuis est, vulnerato, liquor tenax, subalbidus, paucus, quem incolæ sibi reservant, affluit. Sed ex ramis & truncis assulatum & minutim concisus, & cum aqua in Lebetè decoctis, ubi refrixerit, Conchis olenm supernatans colligunt, quod ex nigro rubet, odoris suavissimi, gustus acuti & aliquantum amari. Libra in Hispania tribus ducatis vænit. Cum olei uncia una decem aut viginti venderetur. *Bauchin, in Diosc. Betel* à fluvio nomen habet folium, qui non procul à Canibaja fluit. Nascitur ex planta, quæ advolvitur aliis, egetque præsidio pedamentorum. Neque florem neque succum gerit. Manditur ab Indis in quotidiano ocio. Sufficere enim vires putant in Venerem. Labia ex eo rubicunda, dentes nigri. *Mathiol. lib. 4. Diosc. cap. 12.* Mentem mover si largius edatur. Idcirco mulieres Tarnasari mariti secururæ manes, manducatione illius quærunt dementia, inventa rogam conscendunt, & cremantur. Aqua aspergitur, quæ soluta, fit calx è conchis facta: tum demum manditur. *Scalig. Exerc. 146. f. 2.*

CAPUT VIII.

DE BETONICA, BETULA,
Bernavi & Buxo.

Betonica loca sacra & busta, à visibus metuendis tueri ac defendere dicitur; tamque validæ facultatis, ut ossa quæque contracta extrahat. Cum salis momento contusa, naribusque immissa, sanguinem inde fluentem sistit. *Mathiol. in 5. Diosc. cap. 1. Betula* frigidus & nivoso gaudet tractu. Caudex terebro per

fora-